

METODOLOŠKO POJASNILO

Stanka Intihar

KAZALNIKI DOHODKA, REVŠČINE IN SOCIALNE IZKLJUČENOSTI

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno (Prva objava)
- Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, podrobni podatki, Slovenija, letno (Elektronska objava)

Marec 2022

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	4
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	4
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV	5
6	DEFINICIJE	7
7	POJASNILA	18
8	OBJAVLJANJE PODATKOV	24
9	REVIDIRANJE PODATKOV	25
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA	30

1 NAMEN

Namen objave podatkov je prikaz kakovosti življenja različnih družbenoekonomskih kategorij oseb in gospodinjstev v Sloveniji z vidika porazdelitve razpoložljivega dohodka med gospodinjstvi, relativne revščine in socialne izključenosti s poudarkom na skupinah prebivalstva, ki so glede na vse prebivalstvo v relativno slabšem položaju in ki jih revščina, materialna prikrajšanost in brezposelnost najbolj ogrožajo.

Ključne statistike, ki jih objavljamo, so:

- prag tveganja revščine
- stopnja tveganja revščine pred in po socialnih transferjih (% in število oseb)
- stopnja tveganja socialne izključenosti (% in število oseb)
- stopnja resne materialne prikrajšanosti (% in število oseb)
- stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (% in število oseb)
- relativna vrzel tveganja revščine
- stopnja dolgotrajnega tveganja revščine (% in število oseb)
- razmerje kvintilnih razredov (80/20)
- Ginijev količnik
- povprečni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva
- povprečni ekvivalentni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva
- mediana razpoložljivega dohodka na člana gospodinjstva
- mediana ekvivalentnega razpoložljivega dohodka
- stopnja prenaseljenosti stanovanja
- stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- [Uredba evropskega parlamenta in Sveta \(ES\) z dne 16. junija 2003 o statistiki Skupnosti o dohodku in življenjskih pogojih \(EU-SILC\) \(CELEX: 32003R1177\) – veljavna do SILC 2020.](#)
- [Uredba \(EU\) 2019/1700 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. oktobra 2019 o ustanovitvi skupnega okvira za evropsko statistiko v zvezi z osebami in gospodinjstvi na podlagi podatkov na individualni ravni, zbranih z vzorci, spremembi uredb \(CELEX:32019R1700\)](#)
- [Izvedbena uredba Komisije \(EU\) 2019/2242 z dne 16. decembra 2019 o določitvi tehničnih postavk podatkovnih nizov, tehničnih formatov ter podrobne ureditve in vsebine poročil o kakovosti glede organizacije vzorčne raziskave na področju dohodka in življenjskih pogojev v skladu z Uredbo \(EU\) 2019/1700 Evropskega parlamenta in Sveta \(CELEX:32019R2242\)](#)

- Pravna podlaga za priložnostne module je navedena v metodoloških pojasnilih z naslovom »Življenjski pogoji« – povezava je navedena v poglavju »Druga metodološka gradiva«.

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki o dohodku, revščini in socialni izključenosti, so osebe, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.

Podatki, na katerih temeljijo izračuni, se nanašajo na gospodinjstva ali na člane gospodinjstev, skoraj vsi kazalniki pa so definirani na ravni posameznika, tj. izračunani za osebe, ne za gospodinjstvo. Kazalnike izračunamo s pomočjo uteži za celotno populacijo oseb v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.

Glavne opazovane značilnosti gospodinjstev, v katerih osebe živijo, so delovna intenzivnost gospodinjstva, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in razpoložljivi dohodek gospodinjstva. Glavne opazovane značilnosti oseb so starost in spol, dokončana izobrazba, najpogostejši status aktivnosti in dohodkovni razred. Pri večini prereзов objavljamo odstotek in število oseb pod pragom tveganja revščine.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja so vsi člani gospodinjstev, ki sodelujejo v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC). V to raziskovanje so zajeta samo zasebna gospodinjstva in osebe v teh gospodinjstvih. Osebe, ki prebivajo v skupinskih gospodinjstvih (npr. v domovih za ostarele, socialnovarstvenih zavodih, študentskih domovih, zaporih, samostanih ipd.), niso zajete v to raziskovanje.

Raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) je vzorčno. Osnova za vzorčni okvir je Centralni register prebivalstva (CRP), poleg tega pa v postopku določitve vzorčnega okvira uporabimo kot vir še podatke iz Registra nepremičnin, Registra gospodinjstev ter anketne podatke iz prejšnjih let. V vzorčni okvir so vključene osebe, stare vsaj 16 let, ki so v času izbora vzorca prebivalci Slovenije in ne živijo v institucijah (domovih za ostarele, socialnovarstvenih zavodih, študentskih domovih, vojašnicah, zaporih, samostanih ipd.).

Vzorčni načrt je dvostopenjski, stratificiran. Najprej se v vsakem stratumu sistematično izberejo enote prve stopnje (vzorčne enote), nato se v vsaki izbrani vzorčni enoti sistematično izberejo še osebe. Pri izbiri vzorčnih enot uporabimo eksplicitno stratifikacijo po tipih naselja (6 stratumov) in implicitno stratifikacijo po statističnih regijah. Vsaka izbrana oseba nas vodi v gospodinjstvo, v katerem nato zberemo podatke za gospodinjstvo kot celoto, nekatere podatke za vse člane gospodinjstva ter nekatere podatke le za izbrano osebo.

Vzorčni načrt ima štiriletno rotacijsko shemo. Gospodinjstva ostanejo v vzorcu štiri leta oz. v štirih valovih. To pomeni, da je vzorec sestavljen iz štirih rotacijskih skupin. Vsako leto ena rotacijska skupina izpade iz vzorca, eno rotacijsko skupino pa vključimo v vzorec na novo. Vsaka rotacijska skupina mora biti reprezentativna za ciljno populacijo.

Bruto velikost vzorca je vsako leto približno 12.900 gospodinjstev. Ker del gospodinjstev zavrača sodelovanje in ker nam z delom gospodinjstev ne uspe vzpostaviti stika, del pa jih je za raziskovanje neustrezen, je končna, neto velikost vzorca v zadnjih letih približno 8.500 gospodinjstev ali približno 25.000 oseb. Posebnost pa je leto 2021: vzorec je bil zaradi izključno telefonskega anketiranja močno povečan, in sicer je bilo izbranih skoraj 32.000 gospodinjstev. Zaradi nedostopnosti telefonskih števil je bila končna neto velikost vzorca približno 7.100 gospodinjstev ali približno 20.000 oseb.

Tabela 1: Število gospodinjstev in oseb, sodelujočih v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Število gospodinjstev	Število oseb
2005	8 287	27 679
2006	9 478	31 276
2007	8 707	28 570
2008	9 028	28 958
2009	9 282	29 576
2010	9 364	29 520
2011	9 247	28 747
2012	9 205	28 064
2013	9 001	27 265
2014	9 189	27 697
2015	8 685	26 150
2016	8 585	25 637
2017	8 801	26 306
2018	8 669	25 843
2019	8 590	25 253
2020	8 539	24 794
2021	7.164	19.674

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo letno.

Vir za izračun kazalnikov dohodka, revščine in socialne izključenosti so podatki iz letnega statističnega raziskovanja Življenjski pogoji (ang. SILC – Statistics on Income and Living Conditions). To raziskovanje temelji na uredbah Evropske komisije in se izvaja v vseh državah članicah EU, zato so podatki vseh držav članic EU med seboj neposredno primerljivi. V Sloveniji smo ga začeli izvajati v

letu 2005. Pred uvedbo tega raziskovanja so bili vir za izračun omenjenih kazalnikov podatki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG).

Podatke, ki jih potrebujemo za raziskovanje Življenjski pogoji (SILC), pridobimo iz dveh virov, zato je tudi raziskovanje dvodelno: del podatkov pridobimo **z anketnim vprašalnikom Življenjski pogoji** (ti podatki se nanašajo na leto izvedbe SILC), del pa **iz administrativnih in drugih zbirk podatkov** (ti podatki se nanašajo na leto pred izvedbo raziskovanja; to leto je namreč referenčno leto za dohodek). Iz obstoječih registrov in administrativnih evidenc pridobimo podatke v zvezi z dohodkom in tudi nekatere druge informacije in jih potem povežemo s podatki, pridobljenimi z vprašalnikom.

Vprašalnik Življenjski pogoji (EU-SILC) je razdeljen na tri večje vsebinske sklope. Prvi del vsebuje uvodna vprašanja, s katerimi ugotovimo, ali je gospodinjstvo za anketiranje ustrezno (ali izbrana oseba prebiva na naslovu), in t. i. register oseb, iz katerega dobimo osnovne podatke o vseh osebah, ki živijo v gospodinjstvu. Sledi sklop vprašanj, ki se nanaša na gospodinjstvo kot celoto in na osebe, ki živijo v gospodinjstvu. Vprašanja v zadnjem sklopu pa so namenjena izbrani osebi. Poleg standardnih vprašanj, tj. takih, ki se ponovijo vsako leto, vključimo v vprašalnik tudi dodaten, za posamezno leto poseben sklop vprašanj (priložnostni modul), s katerimi pridobimo podatke, ki še dodatno osvetlijo življenjske razmere prebivalcev. Podatke z vprašalnikom zbira anketar, s telefonskim (CATI) ali osebnim (CAPI) anketiranjem.

Registrske in administrativne podatke, ki jih uporabimo v tem raziskovanju, pridobimo od institucij, ki zbirajo določene podatke za svoj namen:

- Finančna uprava RS (FURS): dohodnina in drugi viri,
- Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ): nadomestila za brezposelne, denarna pomoč, register brezposelnih,
- Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ): družinski prejemki, socialni prejemki, štipendije,
- Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP): kmetijske subvencije,
- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ): pokojnine in drugi viri,
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS): status neaktivnih oseb,
- Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ): Centralni register prebivalstva (CRP), Evidenca gospodinjstev.

Podatke od institucij pridobimo na podlagi sklenjenih dogovorov o sodelovanju in tehničnih protokolov o posredovanju mikropodatkov na SURS.

Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), Sestava prebivalstva (DEM-PREB/ČL) in Dohodki prebivalstva (RAVEN-DOH) so lastni viri SURS-a.

Z uporabo registrov in administrativnih virov bistveno razbremenimo anketirance, hkrati pa se precej poceni tudi izvedba raziskovanja.

Vsi finančni podatki iz administrativnih virov se nanašajo na prejšnje leto oziroma na leto pred izvedbo raziskovanja SILC. Druge (»nefinančne«) informacije/podatki se nanašajo deloma na prejšnje leto, deloma pa tudi na tekoče leto (leto izvedbe SILC).

6 DEFINICIJE

GOSPODINJSTVO je vsaka družinska ali druga skupnost oseb, ki skupaj stanujejo in skupaj porabljajo dohodke za osnovne življenjske potrebe (stanovanje, hrano in drugo), ne glede na to, ali vsi člani stalno živijo v kraju, v katerem prebiva gospodinjstvo, ali pa nekateri izmed njih zaradi dela, šolanja ali iz drugih vzrokov dlje časa (do leta 2020 do 6 mesecev, od leta 2021 dalje do 12 mesecev) živijo drugje v Sloveniji ali v tujini. V raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) so zajeta samo zasebna gospodinjstva.

Študenti so člani gospodinjstva, če živijo v študentskem domu, v najetem stanovanju ipd., vendar imajo z gospodinjstvom redne stike. Če imajo drugje svoje gospodinjstvo in prihajajo domov samo na obisk, pa jih ne štejemo za člane gospodinjstva. Študenti, ki so na študijskih izmenjavah in/ali študirajo v tujini, so člani gospodinjstva, če njihova celotna (neprekinjena) odsotnost ne traja več kot 12 mesecev (od leta 2021 dalje; do leta 2020 je bilo več kot 6 mesecev).

V raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) so zajeta samo zasebna gospodinjstva in osebe v teh gospodinjstvih. Osebe, ki prebivajo v skupinskih gospodinjstvih (npr. v domovih za ostarele, socialnovarstvenih zavodih, študentskih domovih, zaporih, samostanih ipd.), niso zajete v to raziskovanje.

RELATIVNA REVŠČINA

Podatek o stopnji tveganja revščine je relativen, kajti prag tveganja revščine ni določen vnaprej kot npr. košarica dobrin, nujno potrebnih za življenje, ali kot absolutni znesek, potreben za preživetje. Prag izračunamo za vsako leto posebej, po metodologiji, ki je enotna v vseh državah članicah EU. Odvisen je od višine in porazdelitve dohodka med gospodinjstvi ter od števila in starosti članov vsakega gospodinjstva (odrasli, otroci), zajetih v raziskovanje. Določimo ga tako, da za vsa gospodinjstva najprej izračunamo njihov razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega odraslega člana, ga pripišemo vsem članom gospodinjstva in nato vse osebe v vzorcu razvrstimo glede na višino tako pripisanega dohodka. Pri določanju osebe na sredini porazdelitve upoštevamo uteži, s pomočjo katerih podatke o številu oseb v vzorcu preračunamo na celotno populacijo oseb v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji. Dohodek osebe na sredini te porazdelitve je mediana; vrednost v višini 60 % mediane pa se določi kot prag tveganja revščine. Po tem konceptu so revne vse osebe, ki živijo v gospodinjstvih, katerih dohodek na ekvivalentnega odraslega člana je nižji od izračunanega praga. Tako izračunana stopnja ni kazalnik absolutne revščine, temveč meri neenakost znotraj populacije. Ne pokaže torej, koliko oseb je dejansko revnih, temveč, koliko jih ima dohodek, ki je nižji od vrednosti praga, kako je dohodek porazdeljen med gospodinjstvi. Niso pa v tem podatku

upoštevani gibanje cen, stanovanjske razmere, premoženje in drugi dejavniki, ki prav tako vplivajo na življenjski standard ljudi.

DOHODEK

Izračuni temeljijo na letnem (neto) razpoložljivem dohodku gospodinjstva (brez dohodka v naravi). Denarni razpoložljivi dohodek gospodinjstva obsega neto dohodke vseh članov gospodinjstva (iz zaposlitve, vključno z nadomestilom za prehrano in prevoz na delo, iz samozaposlitve, pokojnine, nadomestila za brezposelnost, nadomestila za bolniško odsotnost, štipendije, družinske in socialne prejemke, obresti, dividende, denarne transferje, prejete od drugih gospodinjstev), od katerih se odštejejo transferji, plačani drugim gospodinjstvom, ter davek na premoženje, vključno z nadomestilom za uporabo stavbnega zemljišča. Tako izračunanemu denarnemu dohodku se prišteje tudi del dohodka v naravi (boniteta za uporabo službenega avtomobila za zasebne namene in del vrednosti lastne proizvodnje samozaposlenih, tj. vrednost izdelkov, prenesenih v gospodinjstvo iz lastne delavnice, podjetja ali trgovine).

Za obdobje 2005–2012 so v podatkovni bazi SiStat objavljeni kazalniki za dva koncepta dohodka: za »dohodek brez dohodka v naravi« in za »dohodek z dohodkom v naravi«. Dohodek po drugem konceptu se od prvega razlikuje po tem, da je vanj vključena tudi vrednost porabljenih izdelkov iz lastne proizvodnje (z vrta, s kmetije, iz sadovnjaka). Ker je bil delež lastne proizvodnje v dohodku gospodinjstev čedalje nižji in ker je bila razlika v stopnji tveganja revščine med obema konceptoma dohodka čedalje manjša in tudi zaradi uskladitve z Eurostatom, ki objavlja kazalnike le za »dohodek brez dohodka v naravi«, smo od objave podatkov za 2013 dalje tudi mi začeli objavljati kazalnike samo za »dohodek brez dohodka v naravi«. Tabele s podatki o »dohodku z dohodkom v naravi« za obdobje 2005–2012 smo shranili med arhivske podatke.

PRAG TVEGANJA REVŠČINE se določi (izračuna) kot 60 % mediane ekvivalentnega (neto) razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev, pri čemer se upošteva t. i. prilagojena OECD-jeva ekvivalenčna lestvica. Objavljamo ga za enočlansko gospodinjstvo (tj. za odraslo osebo, ki živi sama), za dvočlansko gospodinjstvo (dve odrasli osebi) in za štiričlansko gospodinjstvo (dve odrasli osebi in dva otroka, mlajša od 14 let).

Prag tveganja revščine za katerokoli gospodinjstvo se izračuna tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži s številom ekvivalentnih (enakovrednih) odraslih članov v tem gospodinjstvu. Prag za gospodinjstvo dveh odraslih oseb se izračuna tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži z 1,5, prag za gospodinjstvo dveh odraslih in dveh otrok pa tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži z 2,1.

Prag tveganja revščine se preračuna v evre in standarde kupne moči po tečaju Eurostata za leto pred izvedbo raziskovanja SILC (referenčno leto za dohodek); ta se nekoliko razlikuje od tečaja Banke Slovenije. Za SILC 2007 so bili v evre preračunani že podatki o dohodkih iz leta 2006, podatki o dohodkih od leta 2007 dalje (SILC 2008) so že izraženi v evrih.

Če primerjamo prage tveganja revščine posameznih držav, izražene v evrih, ne dobimo prave slike, ker se pri tem ne upoštevajo razlike v ravni cen med

državami. Zato prag tveganja revščine preračunamo iz EUR v standard kupne moči (SKM). Prostorski cenovni deflatorji in pretvorniki valut, ki izločajo učinek razlik v ravni cen med državami, so paritete kupne moči (PKM). Če posamezne države uporabljajo enako valuto, imajo PKM le funkcijo cenovnih deflatorjev. PKM izražamo v različnih dogovorjenih valutah, in ena takih valut je SKM. SKM je umetna, fiktivna valuta, ki je na ravni povprečja držav članic EU enaka enemu evru. Za leti 2005 in 2006 je bil za preračun praga tveganja revščine iz evrov v SKM uporabljen tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-25 in ki odraža povprečno raven cen v EU-25; za obdobje 2007–2013 in od leta 2020 dalje je bil uporabljen tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-27 in ki odraža povprečno raven cen v EU-27, za obdobje 2014–2019 pa tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-28.

EKVIVALENČNA LESTVICA

Če želimo ustrezno primerjati življenjsko raven gospodinjstev med seboj, moramo upoštevati njihovo velikost in sestavo. Vsi člani gospodinjstva nimajo enakih potreb, zato uporabljamo ekvivalenčne lestvice, ki upoštevajo ekonomije obsega v gospodinjstvih. Za izračun dohodka na ekvivalentnega odraslega člana smo uporabili prilagojeno OECD-jevo ekvivalenčno lestvico. Lestvica daje prvemu odraslemu članu utež 1, otrokom, mlajšim od 14 let, utež 0,3, drugim članom, starim 14 ali več let, pa utež 0,5.

Štiričlanskemu gospodinjstvu dveh odraslih in dveh otrok tako ustreza 2,1 ekvivalentnega odraslega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 + 2 \times 0,3 = 2,1$), paru odraslih brez otrok pa 1,5 ekvivalentnega odraslega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 = 1,5$). Dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva se izračuna tako, da se dohodki vseh članov gospodinjstva seštejejo in nato delijo s številom ekvivalentnih odraslih članov v gospodinjstvu.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE je izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA NAJPOGOSTEJŠI STATUS AKTIVNOSTI se izračuna glede na prevladujoči status aktivnosti osebe v celem letu, in sicer za osebe, stare 16 ali več let. Osebe, ki so mlajše od 16 let, se torej pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo. Prevladujoči status aktivnosti osebe je status, ki je v dohodkovnem referenčnem letu veljal za to osebo vsaj sedem mesecev. Osebe, katerih prevladujoči status aktivnosti ni trajal najmanj sedem mesecev v letu, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo. Delovno aktivne so osebe, ki so bile zaposlene ali samozaposlene vsaj sedem mesecev v letu. Delovno neaktivne so vse osebe, ki so bile brezposelne, upokojene ali drugače neaktivne vsaj sedem mesecev v letu. Druge neaktivne osebe so gospodinje, dijaki in študenti, za delo nezmožne osebe ter preostale neaktivne osebe.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA DELOVNO INTENZIVNOST GOSPODINJSTVA

Delovna intenzivnost gospodinjstva se izračuna kot razmerje med številom mesecev v referenčnem letu, v katerih so bili za delo sposobni člani gospodinjstva (torej osebe, stare 18–64 let, razen vzdrževanih otrok) dejansko delovno aktivni (tj. zaposleni ali samozaposleni), in številom mesecev, v katerih bi bili za delo spodobni člani lahko delovno aktivni. **Delovno neintenzivna** so gospodinjstva, v katerih ni bil nihče od za delo sposobnih članov delovno aktiven niti en mesec v letu, **delovno intenzivna** gospodinjstva pa tista, v katerih so bili vsi za delo sposobni člani delovno aktivni celo leto. **Delno delovno intenzivna** so gospodinjstva, v katerih je bil vsaj eden od za delo sposobnih članov delovno aktiven vsaj del leta (npr.: eden zaposlen celo leto, drugi pa del leta zaposlen, del leta pa brezposeln).

Gospodinjstvom torej določimo delovno intenzivnost glede na delovno aktivnost odraslih, za delo sposobnih članov (pri izračunu se ne upoštevajo vzdrževani otroci in člani gospodinjstva, starejši od 64 let). Izračunano delovno intenzivnost gospodinjstva pripišemo vsem članom gospodinjstva, ne glede na starost, tako da je delovna intenzivnost za vse člane istega gospodinjstva enaka. Pri izračunu stopnje tveganja revščine glede na delovno intenzivnost gospodinjstva prav tako upoštevamo vse člane teh gospodinjstev. Gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti (trenutni status aktivnosti), stari 18–24 let, in tista, v katerih živijo samo osebe, starejše od 64 let, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA TIP GOSPODINJSTVA

Določitev **tipa gospodinjstva** je odvisna od števila odraslih oseb in števila vzdrževanih otrok v gospodinjstvu. Za vzdrževane otroke štejemo člane gospodinjstva, ki so mlajši od 18 let, od 18–24-letnih članov gospodinjstva pa tiste, ki niso delovno aktivni (tj. niso zaposleni ali samozaposleni) in živijo pri vsaj enem od staršev. Vse druge člane gospodinjstva štejemo za odrasle osebe. Otrok, star 18–24 let, ki je delovno aktiven, se torej šteje za odraslo osebo.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA STANOVANJSKO RAZMERJE GOSPODINJSTVA se izračunava za osebe, ki živijo v lastniških stanovanjih, vključno z uporabniki stanovanj, in za osebe, ki živijo v najemniških stanovanjih. Uporabniki stanovanj so osebe, ki živijo npr. v stanovanjih sorodnikov, znancev, prijateljev in ki za uporabo teh stanovanj ne plačujejo najemnine.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

Osnovna stopnja tveganja revščine se izračuna za 60-odstotni prag tveganja revščine. Stopnje tveganja revščine za 40-, 50- in 70-odstotni prag so prikazane pri kazalniku **RAZPRŠENOST OKROG PRAGA TVEGANJA REVŠČINE**.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE V DOLOČENI ČASOVNI TOČKI je odstotek oseb, katerih dohodek v dohodkovnem referenčnem letu (tj. leto

izvedbe raziskovanja SILC – 1) je bil nižji od praga tveganja revščine iz baznega leta (2005 ali 2008).

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE PRED SOCIALNIMI TRANSFERJI se izračuna glede na isti prag tveganja revščine kot stopnja tveganja revščine, le da od dohodka odštejemo socialne transferje (npr. denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, nadomestilo za čas bolniške odsotnosti z dela, štipendijo, otroški dodatek, porodniško nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo, dodatek za nego in varstvo otroka, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za veliko družino, nadomestilo za očetovski dopust, starševski dodatek, denarno socialno pomoč, dodatek za pomoč in postrežbo, subvencijo za najemnino, invalidske pokojnine, starostne pokojnine, družinske pokojnine). Izračuna se na dva načina, odvisno od tega, ali pokojnine štejejo med socialne transferje ali ne. Po prvem načinu odštejemo od celotnega dohodka samo »družinske prejemke, invalidske pokojnine in druge socialne prejemke«, po drugem načinu pa »socialne transferje, vključno z vsemi (starostnimi in družinskimi) pokojninami«.

STOPNJA DOLGOTRAJNEGA TVEGANJA REVŠČINE je odstotek oseb, katerih dohodek v zadnjem dohodkovnem letu in v vsaj še dveh od treh prejšnjih let je bil nižji od praga tveganja revščine. Za uvrstitev oseb pod ali nad prag tveganja revščine v štirih zaporednih letih se upoštevajo podatki za izračun stopnje tveganja revščine iz posameznega leta (ekvivalentni razpoložljivi dohodek, člani gospodinjstva, prag tveganja revščine). Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine se izračuna samo za osebe, ki so bile članice gospodinjstva vsa štiri leta. Te osebe se v tabelah razvrstijo v starostne razrede glede na starost v zadnjem letu.

PORAZDELITEV DOHODKA

RELATIVNA VRZEL TVEGANJA REVŠČINE je razlika med pragom tveganja revščine in mediano ekvivalentnega dohodka oseb pod pragom tveganja revščine, izražena kot odstotek od praga tveganja revščine.

Neenakost porazdelitve dohodka prikazujemo z razmerjem kvintilnih razredov (80/20) in z Ginijevim količnikom. Čim višja sta, tem večja je neenakost porazdelitve dohodka med gospodinjstvi.

RAZMERJE KVINTILNIH RAZREDOV (80/20) je razmerje med vsoto ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v najvišjem in najnižjem kvintilnem razredu. Osebe razvrščamo v pet kvintilnih razredov glede na (neto) razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva. V prvem kvintilnem razredu je 20 % oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem kvintilnem razredu pa 20 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom.

GINIJEV KOLIČNIK je mera za koncentracijo dohodka. Njegova vrednost je med 0 in 1, če ga prikazujemo v odstotkih, pa med 0 in 100 %. Če bi bila njegova vrednost 0, bi bil dohodek porazdeljen popolnoma enako (vsi bi imeli popolnoma enak ekvivalentni dohodek), pri vrednosti 1 oz. 100 % pa bi bila porazdelitev dohodka popolnoma neenaka (ves dohodek bi bil v rokah ene osebe). Čim bližja je vrednost Ginijevega količnika številu 1 oz. 100 %, tem bolj

neenaka je porazdelitev dohodka, in čim bližja je vrednost Ginijevega količnika številu 0, tem bolj enaka je porazdelitev dohodka.

Porazdelitev dohodka grafično prikažemo z Lorenzovo krivuljo. Za njen izris se na abscisni osi prikažejo kumulativni deleži oseb (%), na ordinatni osi pa kumulativni deleži dohodka (%), s katerim te osebe razpolagajo. Ginijev količnik je enak razmerju ploščine med diagonalo popolne enakosti in Lorenzovo krivuljo ter celotne ploščine pod diagonalo popolne enakosti. Kolikor bolj se Lorenzova krivulja približa diagonali, tem enakomerneje je dohodek porazdeljen med proučevano populacijo.

NADOMESTITVENO RAZMERJE je razmerje med mediano pokojnin upokojencev, starih 65–74 let, in mediano dohodka iz zaposlitve ali samozaposlitve delovno aktivnih oseb, starih 50–59 let. Ta kazalnik temelji na osebnem (in ne ekvivalentnem) dohodku. Pri izračunu se upoštevajo samo osebe, ki so bile v dohodkovnem referenčnem letu upokojene ali delovno aktivne vseh 12 mesecev. Razmerje se izračuna za bruto in neto dohodek.

RAZMERJE MEDIANE DOHODKA je razmerje med mediano ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb nad določeno starostno mejo (npr. 65 let ali več) in mediano ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v komplementarni starostni skupini (npr. pod 65 let) ali v starostni skupini 45–54 let.

POVPREČNI DOHODEK IN MEDIANA DOHODKA

Povprečni dohodek na člana gospodinjstva je količnik med vsoto dohodka v posameznem prerezu in številom vseh oseb (ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih) v istem prerezu.

Povprečni ekvivalentni dohodek na člana gospodinjstva je količnik med vsoto ekvivalentnega dohodka v posameznem prerezu in številom vseh oseb (ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih) v istem prerezu. Pri izračunu povprečja se za dohodek pred socialnimi transferji upošteva isto število oseb kot za dohodek po socialnih transferjih v posameznem prerezu.

Za izračun mediane dohodka razvrstimo osebe v posameznem prerezu glede na ekvivalentni dohodek ali dohodek na člana gospodinjstva od najnižjega do najvišjega. **Mediana ekvivalentnega dohodka** je ekvivalentni dohodek osebe na sredini porazdelitve, **mediana dohodka na člana gospodinjstva** je dohodek osebe na sredini porazdelitve. Pri izračunu mediane se za dohodek pred socialnimi transferji upošteva isto število oseb kot za dohodek po socialnih transferjih v posameznem prerezu, zato je pri nekaterih prerezih pri dohodku pred socialnimi transferji vrednost lahko zelo nizka ali celo negativna.

POVPREČNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV PO VRSTAH DOHODKA

Dohodek gospodinjstev sestavlja več vrst dohodka: dohodek iz dela (dohodek iz zaposlitve, dohodek iz samozaposlitve), pokojnine, družinski in socialni prejemki (nadmestilo za brezposelnost, invalidske pokojnine, štipendije, drugi socialni prejemki) ter drugi dohodki (npr. iz kapitala, razlika med prejetimi in danimi transferji med gospodinjstvi, dohodki otrok, davek na premoženje, razlika med doplačili in vračili dohodnine).

Povprečni dohodek na gospodinjstvo (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste dohodka in številom vseh zasebnih gospodinjstev v Sloveniji.

Povprečni dohodek na člana gospodinjstva (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste dohodka in številom vseh oseb, ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.

Povprečni ekvivalentni dohodek na člana gospodinjstva (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste ekvivalentnega dohodka in številom vseh oseb, ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.

POVPREČNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV PO DOHODKOVNIH KVINTILIH (kvintilnih razredih) TER DOHODKOVNIH DECILIH (decilnih razredih), po vrstah dohodka se izračuna na enak način kot za Slovenijo, le da se vsota posamezne vrste dohodka oz. ekvivalentnega dohodka deli s številom vseh oseb v posameznem kvintilnem ali decilnem razredu.

ZGORNJE MEJE DOHODKOVNIH RAZREDOV (kvintile in decile) izračunavamo za ekvivalentni dohodek in dohodek na člana gospodinjstva. Vse osebe iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) razvrščamo glede na ekvivalentni dohodek ali dohodek na člana gospodinjstva od najnižjega do najvišjega. V kvintilne razrede jih razvrščamo tako, da je v vsakem razredu 20 % vseh oseb, v decilne razrede pa tako, da je v vsakem razredu 10 % oseb. V prvem kvintilnem razredu je 20 % oseb iz gospodinjstev z najnižjim dohodkom, v petem kvintilnem razredu pa 20 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim dohodkom. V prvem decilnem razredu je 10 % oseb iz gospodinjstev z najnižjim dohodkom, v desetem decilnem razredu pa 10 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim dohodkom.

PORAZDELITEV RAZPOLOŽLJIVEGA DOHODKA GOSPODINJSTEV PO DOHODKOVNIH RAZREDIH prikazuje strukturo ekvivalentnega dohodka in strukturo dohodka na člana gospodinjstva po kvintilnih in decilnih razredih.

MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

Stopnja materialne prikrajšanosti je odstotek materialno prikrajšanih oseb. Materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 3 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, in sicer take, ki je izključno posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire oz. navad.

Stopnja resne materialne prikrajšanosti je odstotek resno materialno prikrajšanih oseb (objavljamo jo tudi v poglavju Kazalniki socialne izključenosti). Resno materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, in sicer take, ki je izključno posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire oz. navad.

Intenziteta materialne prikrajšanosti je povprečno število elementov, za katere so osebe prikrajšane. V izračunu se upoštevajo samo osebe, ki so prikrajšane za najmanj 3 ali najmanj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti.

V izračunu se upošteva naslednjih 9 elementov materialne prikrajšanosti:

- 1) zamuda pri plačilu hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, obrokov za kredit ali drugih odplačil posojil;
- 2) zmožnost gospodinjstva, da si vsi člani lahko privoščijo enotedenske (7-dnevne) letne počitnice zunaj doma (lahko tudi v lastni ali sindikalni počitniški hišici/stanovanju, pri prijateljih, sorodnikih, znancih);
- 3) zmožnost gospodinjstva, da si privošči mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan;
- 4) zmožnost gospodinjstva, da iz lastnih sredstev (brez izposojanja denarja ali najemanja kreditov) poravna nepričakovane izdatke v višini mesečnega praga tveganja revščine iz prejšnjega leta;
- 5) zmožnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje;
- 6) gospodinjstvo si ne more privoščiti fiksnega ali mobilnega telefona;
- 7) gospodinjstvo si ne more privoščiti barvnega televizorja;
- 8) gospodinjstvo si ne more privoščiti pralnega stroja in
- 9) gospodinjstvo si ne more privoščiti osebnega avtomobila.

Podatke o pralnem stroju, barvnem televizorju in telefonu bomo z vprašalnikom Življenjski pogoji zbirali do leta 2022, zato po tem letu kazalnikov materialne prikrajšanosti ne bo več možno izračunati. Spremembe v povezavi s tema kazalnikoma so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

Stopnja materialne in socialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 5 od 13 elementov prikrajšanosti. Materialno in socialno prikrajšane so osebe, ki si zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva in ne lastne izbire oz. navad ne morejo privoščiti vsaj 5 od 13 elementov prikrajšanosti.

Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 7 od 13 elementov prikrajšanosti. Resno materialno in socialno prikrajšane so osebe, ki si zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva in ne lastne izbire oz. navad ne morejo privoščiti vsaj 7 od naslednjih 13 elementov prikrajšanosti:

- 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov;
- 2) primerno ogrevanega stanovanja;
- 3) poravnave nepričakovanih izdatkov;
- 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijanskega obroka vsaj vsak drugi dan;
- 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva;
- 6) osebnega avtomobila;
- 7) zamenjave obrabljenega ali poškodovanega pohištva;
- 8) zamenjave ponošenih oblačil z novimi;
- 9) vsaj dveh parov primernih čevljev za različne vremenske pogoje;
- 10) druženja s prijatelji/sorodniki ob pijači/obroku vsaj enkrat na mesec;
- 11) rednega udeleževanja plačljivih pristočasnih aktivnosti;
- 12) vsakotedenske porabe manjšega zneska denarja zase;
- 13) dostopa do interneta od doma.

Višina zneska nepričakovanih izdatkov je odvisna od višine mesečnega praga tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo iz leta t-2 (zaokrožen znesek) in je znašala:

350 EUR za leto 2005,

Metodološko pojasnilo

375 EUR za leto 2006,
440 EUR za leto 2007,
470 EUR za leto 2008,
495 EUR za leto 2009,
545 EUR za leto 2010,
600 EUR za leta 2011 – 2018,
650 EUR za leti 2019 in 2020,
700 EUR za leto 2021.

Status tveganja revščine se pri vseh kazalnikih določa glede na to, ali oseba živi pod pragom ali nad pragom tveganja revščine. Oseba živi pod pragom tveganja revščine, če je ekvivalentni razpoložljivi dohodek njenega gospodinjstva nižji od praga tveganja revščine. Oseba živi nad pragom tveganja revščine, če je ekvivalentni razpoložljivi dohodek njenega gospodinjstva enak pragu ali višji od praga tveganja revščine.

KAZALNIKI SOCIALNE IZKLJUČENOSTI (Strategija EU 2020)

Stopnja tveganja socialne izključenosti (Strategija EU 2020) je odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti. Gre za osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih. Objavljamo odstotek in število oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti.

Polno ime kazalnika »stopnja tveganja socialne izključenosti« je »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti«. Ker je prihajalo do zamenjave kazalnika »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti« s kazalnikom »stopnja tveganja revščine«, uporabljamo od objave podatkov za leto 2013 dalje v vseh objavah krajše ime tega kazalnika.

Stopnja tveganja revščine je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi.

Stopnja resne materialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki si zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva, in ne lastne izbire oz. navad, ne morejo privoščiti vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti: 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov, 2) primerno ogrevanega stanovanja, 3) poravnave nepričakovanih izdatkov, 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijanskega obroka vsaj vsak drugi dan, 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva, 6) osebnega avtomobila, 7) pralnega stroja, 8) barvnega televizorja, 9) telefona. Elementi prikrajšanosti so enaki kot pri kazalniku »stopnja materialne prikrajšanosti«.

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (Strategija EU 2020) je odstotek oseb, starih 0–59 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (tj. stari 18–59 let) so v referenčnem letu za dohodek (tj. v letu pred izvedbo raziskovanja SILC) delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih (delovna intenzivnost teh gospodinjstev je bila od 0 do 0,2).

Gospodinjstvom najprej določimo njihovo delovno intenzivnost. Pri izračunu delovne intenzivnosti za ta kazalnik se ne upoštevajo vzdrževani otroci in člani gospodinjstva, starejši od 59 let. Izračunano delovno intenzivnost gospodinjstva pripišemo vsem članom gospodinjstva, starim 0–59 let (tudi vzdrževanim otrokom), tako da je delovna intenzivnost za vse člane istega gospodinjstva (razen za starejše od 59 let) enaka. Pri izračunu stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti upoštevamo vse osebe, stare 0–59 let, za katere imamo podatek o delovni intenzivnosti. Gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti (trenutni status aktivnosti), stari od 18 do 24 let, in gospodinjstva, v katerih živijo samo osebe, starejše od 59 let, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo.

KAZALNIKI SOCIALNE IZKLJUČENOSTI (Strategija EU 2030)

Kazalnik »stopnja tveganja socialne izključenosti« se je uporabljal za spremljanje doseganja ciljev strategije EU do leta 2020. Od leta 2021 dalje se kazalnik za vse države EU izračunava po nekoliko spremenjeni metodologiji, uporablja pa se za spremljanje doseganja ciljev strategije EU do leta 2030. Pri tem je izhodiščno leto 2019 (z dohodkom, prejetim v letu 2018). Podatki iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) omogočajo tudi preračun kazalnikov po spremenjeni metodologiji za daljšo časovno serijo (od 2015 dalje).

V novi metodologiji je izmed treh kazalnikov, iz katerih se izračuna »stopnja tveganja socialne izključenosti«, »stopnja tveganja revščine« ostala nespremenjena, »stopnja resne materialne prikrajšanosti« je bila nadomeščena s »stopnjo resne materialne in socialne prikrajšanosti«, »stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti« pa se izračunava po nekoliko spremenjeni metodologiji.

Stopnja tveganja socialne izključenosti (Strategija EU 2030) je odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti. Gre za osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno in socialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih. Objavljamo odstotek in število oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti.

Polno ime kazalnika »stopnja tveganja socialne izključenosti« je »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti«. Ker je prihajalo do zamenjave kazalnika »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti« s kazalnikom »stopnja tveganja revščine«, uporabljamo od objave podatkov za leto 2013 dalje v vseh objavah krajše ime tega kazalnika.

Stopnja tveganja revščine je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi.

Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki si zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva, in ne lastne izbire oz. navad, ne morejo privoščiti vsaj 7 od naslednjih 13 elementov prikrajšanosti: 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov; 2) primerno ogrevanega stanovanja; 3) poravnave nepričakovanih izdatkov; 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijskega obroka vsaj vsak drugi dan; 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva;

6) osebnega avtomobila; 7) zamenjave obrabljenega ali poškodovanega pohištva; 8) zamenjave ponošenih oblačil z novimi; 9) vsaj dveh parov primernih čevljev za različne vremenske pogoje; 10) druženja s prijatelji/sorodniki ob pijači/obroku vsaj enkrat na mesec; 11) rednega udeleževanja plačljivih prostočasnih aktivnosti; 12) vsakotedenske porabe manjšega zneska denarja zase; 13) dostopa do interneta od doma.

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (Strategija EU 2030) je odstotek oseb, starih 0–64 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (tj. stari 18–64 let) so v referenčnem letu za dohodek (tj. v letu pred izvedbo raziskovanja SILC) delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih (delovna intenzivnost teh gospodinjstev je bila od 0 do 0,2).

Gospodinjstvom najprej določimo njihovo delovno intenzivnost. Pri izračunu delovne intenzivnosti za ta kazalnik se ne upoštevajo vzdrževani otroci in člani gospodinjstva, starejši od 64 let (in nekatere druge izjeme, opisane v nadaljevanju). Izračunano delovno intenzivnost gospodinjstva pripišemo vsem članom gospodinjstva, starim 0–64 let (tudi vzdrževanim otrokom), tako da je delovna intenzivnost za vse člane istega gospodinjstva (razen za izjeme) enaka. Pri izračunu stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti upoštevamo vse osebe, stare 0–64 let, za katere imamo podatek o delovni intenzivnosti. Gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti (trenutni status aktivnosti), stari od 18 do 24 let; osebe, starejše od 64 let; osebe, ki so upokojene (glede na samodefiniran trenutni status aktivnosti) ali prejemajo pokojnino (razen družinske pokojnine) ter osebe v starostni skupini 60–64 let, ki so neaktivne (glede na samodefiniran trenutni status aktivnosti) in živijo v gospodinjstvih, v katerih je glavni vir dohodka pokojnina (razen družinske pokojnine), se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo.

Glede na prejšnjo metodologijo izračuna se je spremenila starostna meja, z 0–59 let se je dvignila na 0–64 let. Poleg tega se je razširil nabor oseb, ki se pri izračunu kazalnika ne upoštevajo.

PRENASELJENOST STANOVANJA

Stopnja prenaseljenosti stanovanja je odstotek oseb, ki živijo v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število, spol in starost članov gospodinjstva. Prenaseljeno je stanovanje, ki nima vsaj ene sobe na gospodinjstvo in hkrati še ene sobe za vsak par, ene sobe za vsako polnoletno samsko osebo, ene sobe za dva otroka istega spola, stara 12–17 let, ene sobe za vsakega otroka različnega spola, starega 12–17 let, in ene sobe za 2 otroka, mlajša od 12 let.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STANOVANJSKA PRIKRAJŠANOST

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti glede na elemente prikrajšanosti je odstotek oseb, ki so prikrajšane za posamezni element stanovanjske prikrajšanosti. Kazalnik izračunavamo za naslednje elemente:

- 1) slabo stanje stanovanja (odstotek oseb, ki imajo v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi);
- 2) kad ali prha v stanovanju (odstotek oseb, ki v stanovanju nimajo kadi ali prhe);
- 3) stranišče na izplakovanje za lastno uporabo (odstotek oseb, ki nimajo stranišča na izplakovanje za lastno uporabo);
- 4) pretemno stanovanje (odstotek oseb, ki menijo, da je njihovo stanovanje pretemno oz. ne dobi dovolj dnevne svetlobe).

Stopnja stanovanjske prikrašnosti glede na število elementov prikrašnosti je odstotek oseb, ki so prikrašane za 1, 2, 3 ali 4 elemente. Objavljamo tudi odstotek oseb, ki niso prikrašane za nobenega od navedenih 4 elementov (za 0 elementov).

Spremembe v povezavi s tema kazalnikoma so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STANOVANJSKI STROŠKI

Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih so stanovanjski stroški višji od 40 % celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva. V izračun obremenjenosti s stanovanjskimi stroški so zajeti vsi letni stroški gospodinjstva, povezani s stanovanjem (obresti za stanovanjski ali hipotekarni kredit, najemnina, zavarovanje, stroški rednega vzdrževanja in popravil, stroški za vodo, kanalizacijo, odvoz odpadkov, elektriko, plin, ogrevanje ipd.), zmanjšani za subvencijo za najemnino. Obremenjenost s stanovanjskimi stroški (delež stanovanjskih stroškov v celotnem razpoložljivem dohodku gospodinjstva) je za vse osebe v istem gospodinjstvu enaka.

Mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški je mediana (srednja vrednost) deleža stanovanjskih stroškov v celotnem razpoložljivem dohodku gospodinjstva (12 % npr. pomeni, da polovica vseh oseb porabi več kot 12 % razpoložljivega dohodka gospodinjstva za stanovanjske stroške, polovica oseb pa manj). Vse osebe razvrstimo od najnižje do najvišje obremenjenosti s stanovanjskimi stroški. Delež osebe na sredini porazdelitve je mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Kazalniki so razčlenjeni po kohezijskih in statističnih regijah v skladu s Klasifikacijo statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji (NUTS). Podatki se prikazujejo na ravni NUTS 2 in NUTS 3. Razlaga klasifikacij je dostopna na:

<http://www.stat.si/statweb/Methods/Classifications>

Po kohezijskih in statističnih regijah objavljamo naslednje kazalnike: »stopnja tveganja socialne izključenosti«, »stopnja tveganja revščine«, »stopnja resne materialne prikrajšanosti«, »stopnja materialne prikrajšanosti«, »stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti«, »stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji«, »razpoložljivi dohodek gospodinjestev« in »stopnja prenaseljenosti stanovanja« (za vsak kazalnik objavljamo odstotek in število oseb). Naštete kazalnike objavljamo v razdelkih Kazalniki socialne izključenosti, Stopnja tveganja revščine, Materialna prikrajšanost, Razpoložljivi dohodek in Prenaseljenost.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke statistično uredimo s kombinacijo sistematskih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov uporabimo metodo notranjega darovalca, metodo notranjega darovalca za več spremenljivk, metodo rezanega povprečja, metodo prevzema zgodovinskih podatkov, metodo zgodovinskih podatkov s prilagoditvijo za povprečno rast, metodo zgodovinskih podatkov s prilagoditvijo za rast darovalca, metodo logičnega vstavljanja. V tem procesu izračunavamo tudi kazalnike kakovosti.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki.

Postopek uteževanja se določi glede na vzorčni načrt, neodgovor enote (manjkajoče odgovore) ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

Uteži izračunavamo za tri ravni: za gospodinjstva, za osebe in za izbrane osebe. Za vsak nivo izračunavamo:

- začasne in končne uteži
- presečne in longitudinalne uteži

Pri longitudinalnih utežeh izračunavamo:

- longitudinalne uteži za 2-letni panel
- longitudinalne uteži za 3-letni panel
- longitudinalne uteži za 4-letni panel

Posebej se izračunajo še posebne, presečne uteži za populacijo staro 0–16 let (utež otrok).

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

Pri objavljanju kazalnikov dohodka, revščine in socialne izključenosti iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) se upoštevajo Eurostatova pravila objavljanja. Minimalna zahteva po natančnosti glede objave zbranih podatkov je izražena s številom opazovanj v vzorcu, na katerih temeljijo statistični podatki, in stopnjo neodgovora spremenljivke (poleg celotnega neodgovora na ravni enote). Ocena se ne objavi (N – za objavo premalo natančna ocena), če temelji na manj kot 20 opazovanjih ali če neodgovor spremenljivke presega 50 %. Ocena se objavi z opombo (M – manj natančna ocena), če temelji na 20–49 opazovanjih ali če je neodgovor spremenljivke nad 20 % in največ 50 %. Ocena se objavi brez omejitev, če temelji na 50 ali več opazovanjih in če neodgovor spremenljivke ne presega 20 %.

Manjša natančnost statističnih ocen se pojavlja pri naslednjih kazalnikih:

- stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti
- stopnja tveganja revščine glede na delovno intenzivnost gospodinjstva
- stopnja tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- razpoložljivi dohodek gospodinjstev glede na najpogostejši status aktivnosti, starost in spol
- razpoložljivi dohodek gospodinjstev glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- stopnja prenaseljenosti stanovanja glede na tip gospodinjstva
- stopnja prenaseljenosti stanovanja glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški glede na tip gospodinjstva

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Zaradi zaokroževanja se vsote nekaterih objavljenih podatkov ne ujemajo.

Prag tveganja revščine

Vir za tečaj SKM je Eurostatova tabela »Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA2010 aggregates [prc_ppp_ind]«, za agregat »household final consumption expenditure«, objavljena na spletni strani Eurostata: economy and finance / prices / purchasing power parities. Uporabljeni tečaji so bili objavljeni na Eurostatovi spletni strani v času priprave prve objave kazalnikov iz raziskovanja SILC za posamezno leto.

Tabela 2: Menjalni tečaji, uporabljeni v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe SILC	Uporabljen tečaj za dohodkovno referenčno leto	Tečaj: 1 EUR v SIT	Tečaj: 1 SKM v SIT	Tečaj: 1 SKM v EUR
2005	2004	239,087	181,686	/
2006	2005	239,568	183,660	/
2007	2006	239,596	/	0,7667
2008	2007	/	/	0,7902
2009	2008	/	/	0,8230
2010	2009	/	/	0,8438
2011	2010	/	/	0,8458
2012	2011	/	/	0,8582
2013	2012	/	/	0,8296
2014	2013	/	/	0,8312
2015	2014	/	/	0,8165
2016	2015	/	/	0,7953
2017	2016	/	/	0,8163
2018	2017	/	/	0,8376
2019	2018	/	/	0,8457
2020	2019	/	/	0,8697

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki (bazno leto = 2005)

Prag tveganja revščine iz leta 2005 (1.261.989 SIT oz. 5.278 EUR) je bil preračunan na leto izvedbe raziskovanja SILC s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICŽP). HICŽP za leto izvedbe raziskovanja SILC so bili za obdobje 2005–2020 vzeti z Eurostatove spletne strani: Economy and finance / Prices / Harmonised index of consumer prices (HICP) (prc_hicp)/ table: HICP – annual data (average index and rate of change) (prc_hicp_aind) / COICOP: CP00 (All-items HICP) / Annual average index.

Tabela 3: Indeksi cen življenjskih potrebščin, uporabljeni za preračun praga tveganja revščine z baznega leta 2005 na leto izvedbe raziskovanja Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	HICŽP
2005	100,00
2006	102,54
2007	106,39
2008	112,28
2009	113,25
2010	115,62
2011	118,03
2012	121,35
2013	123,68
2014	124,14
2015	123,20
2016	122,98
2017	124,89
2018	127,31
2019	129,47
2020	129,12

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki (bazno leto = 2008)

Prag tveganja revščine iz leta 2008 (6.536 EUR) je bil preračunan na dohodkovno referenčno leto s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICŽP). HICŽP za dohodkovno referenčno leto (2007–2019) so bili vzeti z Eurostatove spletne strani: Economy and finance / Prices / Harmonised index of consumer prices (HICP) (prc_hicp)/ table: HICP – annual data (average index and rate of change) (prc_hicp_aind) / COICOP: CP00 (All-items HICP) / Annual average index.

Tabela 4: Indeksi cen življenjskih potrebščin, uporabljeni za preračun praga tveganja revščine z baznega leta 2008 na dohodkovno referenčno leto raziskovanja Življenjski pogoji (leto izvedbe SILC – 1)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Dohodkovno referenčno leto raziskovanja SILC	HICŽP
2008	2007	100,00
2009	2008	105,54
2010	2009	106,45
2011	2010	108,68
2012	2011	110,94
2013	2012	114,06
2014	2013	116,25
2015	2014	116,67
2016	2015	115,71
2017	2016	115,54
2018	2017	117,33
2019	2018	119,60
2020	2019	121,63

Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine.

Tabela 5: Prag tveganja revščine za izračun stopnje dolgotrajnega tveganja revščine

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Letni prag tveganja revščine (EUR)
2005	5.278
2006	5.590
2007	5.944
2008	6.536
2009	7.118
2010	7.042
2011	7.199
2012	7.273
2013	7.111
2014	7.146
2015	7.399
2016	7.396
2017	7.628
2018	7.946
2019	8.440
2020	8.864

Povprečni dohodek in mediana dohodka

Pri izračunu povprečnega dohodka na člana gospodinjstva in mediane dohodka izhajamo iz dohodka celotnega gospodinjstva; ne gre torej za dejanski dohodek posameznih članov, saj pri izračunu upoštevamo dohodke vseh članov gospodinjstva in tudi osebe, ki dohodka sploh niso prejele.

Podatki o dohodku za izračun kazalnikov revščine in socialne izključenosti za leto t (leto izvedbe raziskovanja SILC) so iz leta $t - 1$ (referenčno leto za dohodek v raziskovanju SILC).

Povprečni dohodek in mediano dohodka izračunavamo za razpoložljivi dohodek gospodinjstev po naslednjih prerezih: po vključenosti socialnih transferjev v dohodek in spolu; po dohodkovnih skupinah (nad ali pod določeno višino ekvivalentnega dohodka) in spolu; po starosti in spolu; po doseženi izobrazbi, starosti in spolu; po najpogostejšem statusu aktivnosti, starosti in spolu oseb; po stanovanjskem razmerju gospodinjstva po starosti in spolu oseb; po kohezijskih regijah in po statističnih regijah.

Dolžina časovnih vrst

Objavljeni rezultati iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) se nanašajo na posamezno leto izvedbe raziskovanja in na celo Slovenijo. Večina kazalnikov v podatkovni bazi SiStat se nanaša na leta od 2005 dalje.

Kazalniki »stopnja dolgotrajnega tveganja revščine«, »stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški«, »mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški«, podatki o dohodkih gospodinjstev ter kazalniki, razčlenjeni po kohezijskih in statističnih regijah, se nanašajo na leta od 2008

dalje. Kazalnik »stopnja prenaseljenosti stanovanja« po kohezijskih in statističnih regijah se zaradi preloma v časovni vrsti nanaša na leta od 2011 dalje. Kazalnik »stopnja materialne in socialne prikrajšanosti« se, zaradi vključitve 7 novih spremenljivk v raziskovanje Življenjski pogoji, nanaša na leta od 2014 dalje. Kazalniki za spremljanje doseganja ciljev strategije EU do leta 2030, ki so bili v letu 2022 prvič izračunani po nekoliko spremenjeni metodologiji (stopnja tveganja socialne izključenosti, stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti, stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti), se nanašajo na leta od 2015 dalje.

Kazalniki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG) se nanašajo na obdobje 1997–2004.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Kakovost življenja](#) – **Dohodek, revščina in socialna izključenost: Kazalniki socialne izključenosti, Prag tveganja revščine, Stopnja tveganja revščine, Materialna prikrajšanost, Razpoložljivi dohodek, Porazdelitev dohodka**. Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb, denarna enota), glede na starost in spol, dokončano izobrazbo, najpogostejši status aktivnosti, delovno intenzivnost gospodinjstva, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva, za dohodek po socialnih transferjih in za dohodek pred socialnimi transferji, po dohodkovnih razredih. Podatki po kohezijskih in statističnih regijah se prikazujejo po standardni klasifikaciji NUTS na ravneh NUTS 2 in NUTS 3.
- Podatkovna baza SiStat: [Kakovost življenja](#) – **Življenjski pogoji – Stanovanjski pogoji: Stanovanjska prikrajšanost, Prenaseljenost**. Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb), glede na starost in spol, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in dohodek gospodinjstva. Podatki po kohezijskih in statističnih regijah se prikazujejo po standardni klasifikaciji NUTS na ravneh NUTS 2 in NUTS 3.
- Podatkovna baza SiStat: [Kakovost življenja](#) – **Življenjski pogoji – Finančne zmožnosti gospodinjstev – Stanovanjski stroški**. Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb), glede na starost in spol, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in dohodek gospodinjstva.
- Prva objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno«.
- Elektronska objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, podrobni podatki, Slovenija, letno«.
- Prva objava (Kakovost življenja – Življenjski pogoji): »Življenjski pogoji, Slovenija, letno (začasni podatki)«.
- Posebna objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Mednarodni dan boja proti revščini«.

- [Statøpis](#)
- Regije v številkah.
- Podatki v prostoru STAGE.
- Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR).
- Inštitut RS za socialno varstvo (IRSSV).
- Eurostat, Statistični urad Evropske unije
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)

Pred uvedbo raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) so bili vir za izračun kazalnikov dohodka in revščine podatki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG). Tabele za omenjene kazalnike za obdobje 1997-2004 smo shranili med arhivske podatke.

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Revidiranje podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo v zbirki Prva objava (Življenjski pogoji) začasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, ne dosegajo pa kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnim zajemom.

V obliki prve objave objavimo le podatke, ki se zberejo z anketnim vprašalnikom. Te podatke kasneje revidiramo oz. dopolnimo še s podatki iz registrskih in administrativnih virov, ker lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno prispevajo h kakovosti odločanja na podlagi podatkov in ker so zaradi rokov objave, določenih z evropsko zakonodajo, objavljeni na podlagi nepopolnega zajema kot manj natančni. Končni podatki se zaradi dodatnih podatkov in nadaljnjega statističnega urejanja podatkov lahko nekoliko razlikujejo od začasnih podatkov iz prve objave.

V prvi objavi »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti« objavimo vedno samo končne podatke, prav tako v podatkovni bazi SiStat. Edini kazalnik dohodka, revščine in socialne izključenosti, ki ga objavljamo tudi kot začasnega, je »stopnja resne materialne prikrajšanosti« (v prvi objavi Življenjski pogoji).

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Razpoložljivi dohodek gospodinjstev

Do leta 2012 je bilo vir podatkov o razpoložljivih sredstvih in dohodku gospodinjstev raziskovanje Poraba v gospodinjstvih (APG). To raziskovanje je namenjeno predvsem merjenju izdatkov v gospodinjstvih in se po letu 2010 ne izvaja več vsako leto. Ker je raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) referenčni vir podatkov o dohodkih tudi na ravni EU, je od prve objave podatkov o dohodkih iz tega raziskovanja (19. 2. 2015) dalje vir podatkov o dohodkih gospodinjstev to raziskovanje (SILC), in ne več APG. Podatke o dohodku iz raziskovanja SILC

smo objavili tudi za nazaj, do leta 2008. Zaradi metodoloških razlik med APG in SILC podatki o dohodkih iz vsakega od omenjenih raziskovanj za obdobje 2008–2012 niso neposredno primerljivi.

Stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti

Ker smo imeli v vzorcu za leto 2006 na voljo več virov kot v vzorcu za leto 2005, smo izboljšali metodologijo določanja mesečnega statusa aktivnosti oseb, zato stopnja tveganja revščine za delovno aktivne, brezposelne in druge neaktivne osebe od leta 2006 dalje ni povsem primerljiva z letom 2005.

Z raziskovanjem SILC v letu 2009 smo spremenili metodologijo zbiranja podatkov o mesečnem statusu aktivnosti oseb v dohodkovnem referenčnem letu. Zaradi te spremembe razvrščamo neaktivne osebe v posamezne kategorije od leta 2009 dalje podrobneje, kot so razvrščene v administrativnih virih, zato podatke iz administrativnih virov kombiniramo s podatki iz vprašalnika. Drugim neaktivnim osebam iz administrativnih virov (gospodinjam, nezmožnim za delo, študentom in preostalim neaktivnim) pripišemo status glede na odgovor v vprašalniku. Pred letom 2009 so bili vir za podatke o mesečnih statusih aktivnosti administrativni viri. Zaradi te metodološke spremembe je bil delež brezposelnih oseb v letu 2009 višji, delež drugih neaktivnih oseb med vsemi osebami, ki so bile razvrščene glede na najpogostejši status aktivnosti, pa nižji kot pred letom 2009.

V objavah pred 12. 12. 2013 smo pri kazalniku »stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti« med delovno neaktivne osebe šteli samo osebe, ki so bile brezposelne vsaj sedem mesecev v letu ali upokojene vsaj sedem mesecev v letu ali drugače neaktivne vsaj sedem mesecev v letu. Od objave podatkov iz raziskovanja SILC 2012 dalje štejemo med delovno neaktivne tudi osebe, za katere je vsaj sedem mesecev v letu veljala kakršnakoli kombinacija navedenih treh statusov. Glede na nekoliko spremenjeno metodologijo smo v podatkovni bazi SiStat preračunali celo časovno vrsto podatkov o delovno neaktivnih osebah za ta kazalnik tudi za nazaj (2005–2011). Med delovno aktivne osebe smo, poleg oseb, ki so bile zaposlene vsaj sedem mesecev v letu ali samozaposlene vsaj sedem mesecev v letu, že prej šteli tudi osebe, za katere je vsaj sedem mesecev v letu veljala kakršnakoli kombinacija obeh statusov. Pri podatkih o delovno aktivnih osebah v podatkovni bazi SiStat smo dodali prereza za zaposlene in samozaposlene osebe, tudi za nazaj (2005–2011).

Z letom 2014 smo spremenili vprašanje o najpogostejšem statusu aktivnosti. Do leta 2013 smo spraševali, kateri status aktivnosti je veljal za vprašano osebo večino časa v prejšnjem letu, od leta 2014 dalje pa sprašujemo, kateri statusi aktivnosti so za posamezno osebo veljali v prejšnjem letu in koliko mesecev je za to osebo veljal posamezni status, zato lahko od takrat natančneje določamo najpogostejši status aktivnosti in delovno intenzivnost gospodinjstva.

Stopnja tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva

Podatki o stanovanjskem razmerju gospodinjstva v raziskovanju Življenjski pogoji 2005 so bili uteženi glede na strukturo iz popisa prebivalstva 2002. Zaradi oddaljenosti leta 2002 podatki o stanovanjskem razmerju gospodinjstva

od leta 2006 dalje niso bili uteženi glede na to strukturo, zato struktura oseb in gospodinjev glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva od leta 2006 dalje ni popolnoma primerljiva s podatki za leto 2005. Delež oseb, ki so živele v lastniških in uporabniških stanovanjih, je bil v letu 2006 višji kot v letu 2005, delež oseb, ki so živele v najemniških stanovanjih, pa nižji. Zaradi te spremembe v metodologiji tudi podatki o stopnji tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva od leta 2006 dalje niso povsem primerljivi s podatki za leto 2005.

Materialna prikrajšanost

Do leta 2013 smo o zamudah plačil obrokov za nakupe ali kakšno drugo odplačilo potrošniških kreditov (razen stanovanjskega ali hipotekarnega kredita za glavno prebivališče) spraševali skupaj oz. hkrati (s 4 vprašanji), od leta 2014 dalje pa sprašujemo ločeno: posebej o zamudah z odplačili obrokov za nakupe, ki jih ponujajo razni ponudniki storitev in blaga, (s 4 vprašanji) in posebej o zamudah z odplačili drugih potrošniških kreditov, ki jih je treba najeti pri banki (s 4 vprašanji). Ker obe vrsti zamud uvrščamo v isti element materialne prikrajšanosti, ta sprememba ne vpliva na stopnjo in intenziteto materialne prikrajšanosti.

Materialna in socialna prikrajšanost

Z letom 2014 smo skladno z uredbo uvedli dodatna vprašanja o materialni in socialni prikrajšanosti (7 spremenljivk: 1 na ravni gospodinjstva: »zamenjava pohištva«, 6 na ravni oseb: »nova oblačila«, »dva para čevljev«, »manjši znesek denarja zase«, »druženje ob pijači/kosilu/večerji vsaj enkrat na mesec«, »plačljive prostočasne aktivnosti«, »uporaba interneta doma«). Teh 7 spremenljivk je, skupaj s 6 spremenljivkami materialne prikrajšanosti, vključenih v izračun kazalnikov »stopnja materialne in socialne prikrajšanosti« in »stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti«.

Z letom 2017 smo na zahtevo Eurostata nekoliko preoblikovali vprašanja o materialni prikrajšanosti (»nova oblačila«, »dva para čevljev«, »manjši znesek denarja zase«). Večja sprememba pa je nastala v obliki vprašanja glede »zamenjave pohištva«.

Prenaseljenost stanovanja

Z raziskovanjem SILC za leto 2011 se je spremenila metodologija izračuna tega kazalnika, zato podatki od leta 2011 dalje niso primerljivi s podatki za prejšnja leta. Do leta 2010 se kuhinja ni štela za sobo, od leta 2011 dalje se med sobe šteje tudi kuhinja, če meri vsaj 6 m² in jo gospodinjstvo uporablja tudi za jedilnico, dnevno sobo, delovno sobo ali za podobne namene.

Stanovanjska prikrajšanost

Pred letom 2008 smo o slabem stanju stanovanja (težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi) spraševali z enim vprašanjem, od leta 2008 dalje pa sprašujemo o tem s tremi ločenimi vprašanji, zato podatki o stopnji stanovanjske prikrajšanosti od leta 2008 dalje niso popolnoma primerljivi s podatki za prejšnja leta.

Do leta 2013 je bilo vprašanje o pretemnem stanovanju nekoliko daljše, zato podatki od leta 2014 dalje niso popolnoma primerljivi s podatki za prejšnja leta.

Podatke o prejetih ali danih preživninah ter o obrestih za vezane vloge, vloge na vpogled ipd. smo do leta 2013 zbirali z vprašalnikom, od leta 2014 dalje pa smo ta vprašanja opustili, ker podatke o teh dohodkih pridobimo iz administrativnih virov.

28.11. 2008

- V letu 2008 smo spremenili način objavljavanja kazalnikov, ki izhajajo iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC). Pred letom 2008 smo jih objavljali glede na referenčno leto za dohodek (tj. za leto pred izvedbo raziskovanja SILC), od leta 2008 dalje pa celotno časovno vrsto kazalnikov objavljamo glede na referenčno leto izvedbe raziskovanja SILC. S to spremembo smo način objavljavanja poenotili z Eurostatom. Podatki iz raziskovanja SILC 2005 oz. 2006 so bili torej v publikacijah, izdanih pred letom 2008, objavljeni kot podatki za leti 2004 oz. 2005, v objavah od leta 2008 dalje pa so ti podatki objavljeni kot podatki za leti 2005 oz. 2006.

30.12. 2010

- V letu 2010 (SILC 2009) smo nekoliko spremenili metodologijo izračuna razpoložljivega dohodka gospodinjestev. V ta dohodek po novem vključujemo tudi pokojnine iz zasebnih varčevalnih shem, zato smo celo časovno vrsto kazalnikov v podatkovni bazi SiStat preračunali tudi za nazaj (2005–2008).
- Poenotili smo definicijo vzdrževanih otrok; ta je zdaj enaka za vsa leta. Vzdrževani otroci so člani gospodinjstva, stari manj kot 18 let, ali pa člani gospodinjstva, stari od 18 do 24 let, ki niso delovno aktivni in živijo pri vsaj enem od staršev.
- Otroci, rojeni v letu izvedbe raziskovanja Življenjski pogoji, so bili v dosedanjih objavah upoštevani kot člani gospodinjstva v podatkih za vsa leta, razen za leto 2005. V preračunanih podatkih so ti otroci upoštevani kot člani gospodinjstva tudi v podatkih za leto 2005.

27.10. 2011

- V postopek izračunavanja uteži gospodinjestev za leto 2010 smo vključili podatke iz registrskega popisa prebivalstva 2011. Zaradi spremenjenega vira podatkov za uteževanje se je v populaciji povečalo število gospodinjestev, predvsem enočlanskih.

30.6. 2014, 11. 9. 2014

- V letu 2014 smo nekoliko spremenili metodologijo izračuna kazalnika »stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti«. V izračunu tega kazalnika se po novem poleg oseb, starejših od 59 let, ne upoštevajo tudi gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti, stari od 18 do 24 let. Omenjeni kazalnik po statističnih regijah za obdobje 2008–2012 smo že izračunali na nov način, zato se podatki za Slovenijo lahko nekoliko (največ za 0,1 odstotne točke) razlikujejo od že objavljenih. Z objavo

podatkov za leto 2013 v podatkovni bazi SiStat smo preračunali celo časovno vrsto kazalnika tudi za nazaj (2005–2012).

Leto 2020

- **Zbiranje podatkov v letu 2020 - pojav epidemije covida-19:** Zaradi epidemije covida-19 smo bili v letu 2020 primorani prilagoditi način, pa tudi obdobje zbiranja podatkov. V letu 2020 smo podatke na ustaljen (v poglavju »zbiranje in viri podatkov« opisan) način zbirali do zaprtja države, v sredini marca. Z zbiranjem smo nadaljevali od sredine maja do sredine septembra. Tudi za prvo anketiranje smo, zaradi preprečevanja širjenja okužb, anketirancem ponudili anketiranje po telefonu (CATI). Kljub temu se je večino anket opravilo osebno na terenu (CAPI). Zaradi posledic epidemije covida-19 in dveh obdobj zbiranja podatkov: pred zdravstveno krizo (januar – marec) in v času zdravstvene krize oz. po prvem valu epidemije covida-19 (maj – september), podatki za 2020 niso popolnoma primerljivi s podatki iz prejšnjih let.

Leto 2021

- Nova krovna uredba raziskovanj socialnih statistik (IESS) in pripadajočih izvedbenih uredb in delegiranih aktov, ki je bila sprejeta v letu 2019, je seboj prinesla novosti tudi za raziskovanje Življenjski pogoji. Glavne spremembe, ki jih je prinesla ta uredba in veljajo od leta 2021 dalje, so bile na področjih: definicija gospodinjstva, natančnost podatkov, vsebinske spremembe in pravočasnost.
- V letu 2021 je prišlo do spremembe definicije gospodinjstva: v gospodinjstvo se ne šteje oseba, ki je začasno odsotna iz gospodinjstva npr. zaradi dela, šolanja ali iz drugih vzrokov, dlje kot eno leto. Do leta 2020 je bilo to omejeno na pol leta.
- **Zbiranje podatkov v letu 2021 - nadaljevanje epidemije covida-19:** Zaradi epidemije covida-19 zbiranje v letu 2021, po ustaljeni poti, ki je veljala do izbuha epidemije, ni bilo možno. Podatke smo zbirali samo preko telefonsko podprtega računalniškega anketiranja (CATI). Predvsem zaradi nedostopnosti telefonskih števil iz javnih zbirk podatkov, je bil zelo povečan vzorec, stopnja odgovora pa precej nižja, kot pretekla leta, ko smo podatke za prvo anketiranje vedno zbirali z računalniško podprtim osebnim anketiranjem na terenu (CAPI). Tudi obdobje zbiranja podatkov je bilo daljše kot pretekla leta (izjema je že omenjeno leto 2020), od februarja do konca septembra. Zaradi omenjenih posebnih okoliščin zbiranja, podatki niso popolnoma primerljivi s podatki iz prejšnjih let.

Določena vprašanja smo v posameznem letu nekoliko preoblikovali (predvsem na podlagi testiranja). Podatki se zaradi teh sprememb ne preračunavajo za nazaj, ker se običajno vprašanje spremeni tako, da preračun ni mogoč.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Življenjski pogoji (SILC)

področje: Kakovost življenja, podpodročje: Življenjski pogoji

<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/vprasaniki>

- Metodološka pojasnila o raziskovanju Življenjski pogoji (SILC):
 - Življenjski pogoji

področje: Kakovost življenja, podpodročje: Življenjski pogoji

<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/metodoloska-pojasnila>